

Prvky moderních vyučovacích metod na ZŠ praktické:

- V současné době vzniká mnoho moderních výchovně vzdělávacích směrů a koncepcí, inspirující se našimi i zahraničními alternativními školami. Patří k nim zejména projektová výuka, otevřené vyučování, dramatická výchova, zdravá škola, škola hrou, činností učení, zážitková pedagogika a jiné.
- Moderní vyučovací metody staví do popředí vlastní zkušenost a zážitek, který žák při učení získá, a který využívá v budoucnosti. Žák není pouhým pasivním příjemcem informací, ale aktivně spoluutváří výchovně vzdělávací proces.
- Cílem zavedení moderních vyučovacích metod je rozvoj a kultivace postojů, schopností, charakterových vlastností i psychických.

Projektová výuka:

- V současnosti se ve vzdělávání žáků dostává do popředí **projektová výuka**. Přesto, že jde o moderní výukovou metodu náročnou na myšlenkové operace, především na logické myšlení, není ve vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením zcela vyloučena.
- Realizuje se zejména na základní škole praktické v předmětech výchovného zaměření.
- Projektové vyučování může mít podobu několika vyučovacích hodin, při kterých překračuje hranici

předmětů i dílčí části vyučovací hodiny, nebo projektového týdne. Hlavním prvkem je spojení školy s reálným životem a odstranění jednostranného mechanického osvojování vědomostí bez spojení s praxí.

Otevřené vyučování:

- Využití prvků **otevřeného vyučování** předpokládá otevření školy navenek vůči okolí a potřebám praxe, ale také otevření dovnitř, a to vůči potřebám žáků, učitelů i rodičů a jejich vzájemnému vztahu.
- Prvky - rozhovor v kruhu, práce podle návodů, volné řazení úkolů, pracovní listy diferenciované dle obtížnosti, volný výběr místa, volné čtení, pomůcky zhotovené žáky, řízená či volná práce ve dvojicích nebo skupinách, práce dle týdenního plánu a rodičovské večery.

Činnostní učení:

- Model **činnostního učení** vychází z tradice reformní pedagogiky a v současné době tvoří modelový školní vzdělávací program Tvořivá škola.
- jedná se o soubor činnostních forem a metod učení, s důrazem na konkrétní činnosti, při nichž žáci nejsou pasivními příjemci informací, ale projevují vlastní iniciativu tím, že pracují, přemýšlí, hovoří a tvoří. Hlavním principem je motivace, názornost, činnost a prožívání za pomoci vhodných učebních pomůcek a materiálů.

Zážitková pedagogika:

- Dosažení vědomostí a získání zkušeností pomocí vlastního prožití skutečnosti a prostřednictvím aktivního zážitku upřednostňuje také **zážitková pedagogika**.
- zážitková pedagogika je proces, který umožňuje zažít bezprostřední zkušenost spojenou s životní realitou, vzájemnou návaznost prožitků, příznivé sociální učení a učení se jednání a řešení problémů.
- hlavním principem zážitkové pedagogiky (*experimental learning*) je poznání efektu, vlivu a zkušenosti z prožitého zážitku.

Postavení terapií v edukaci žáků s lehkým mentálním postižením na ZŠ praktické

- **Terapeutické přístupy** lze vymezit jako cílené jednání odborných terapeutů, jež směřují k odstranění či zmírnění nežádoucích potíží, nebo odstranění jejich příčin, k jisté prospěšné změně, například v prožívání, chování či fyzickém výkonu.
- **Speciálně pedagogické terapie** vychází zejména z psychoterapie a navazují na medicínskou léčbu, nebo ji doplňují, avšak také napomáhají při obtížích vyplývajících z kulturních či sociálně-adaptačních odlišností. Zaměřují se na důsledky těchto problémů, projevujících se ve snížených schopnostech seberealizace v oblasti vzdělání, práce, bydlení či zájmech.

- Autoři M. Valenta a O. Müller (2007) nazývají terapie ve speciální pedagogice jako **terapeuticko-formativní přístupy** (léčebně-výchovné disciplíny, umělecké terapie, expresivní terapie), jež využívají terapeutických vlivů (působí žádoucí změny při patologiích) a formativních vlivů (působí na osobnostní růst) určitých specifických lidských aktivit (pracovní, umělecké, herní).
- V zahraniční literatuře se můžeme setkat s označením „**expresivní terapie**“.
- Jednotlivé terapie lze aplikovat ve školách, různých institucích, stacionářích, domovech pro osoby se zdravotním postižením, ale také v rámci rodiny.

arteterapie:

- Mezi nejrozšířenější terapeutické přístupy patří **arteterapie**, kterou chápeme v širším smyslu, jako léčbu uměním a dále v užším smyslu jako léčbu uměním výtvarným,
- arteterapie receptivní, aktivní, individuální a skupinovou.
- arteterapii lze chápat jako relaxační činnost nebo prostředek k rozvoji vnímání, sebeuzdravování či upřesnění diagnózy.
- těžiště arteterapie spočívá ve tvůrčím procesu, nikoliv v hodnocení konečného produktu.
- u jedinců s mentálním postižením, je hlavním cílem kompenzace snížených rozumových schopností

a poznávacích funkcí.

muzikoterapie:

- **Muzikoterapie** využívá léčebného účinku hudby na fyzický či emocionální zdravotní stav člověka.
- Muzikoterapie receptivní či aktivní, nebo také individuální či skupinová.
- Mezi léčebně-výchovné prostředky patří zvuk, hudba (i reprodukováná), rytmus, melodie, harmonie, hra na hudební nástroj, zpěv nebo pohyb.
- Těmito prostředky lze ovlivnit klientovo vnímání, pozornost, paměť, motoriku, senzomotoriku, emoce, sociální interakce, chování, komunikaci, vědomosti, školní dovednosti, relaxaci, fantazii, volný čas apod.
- muzikoterapie usnadňuje orientaci a zvládání školního kurikula například tím, že jednotlivé písně mohou představovat přechody mezi činnostmi či napomáhat zapamatování posloupnosti kroků.
- dobře vedenou lekci hudební výchovy lze chápat jako muzikoterapii. Pozor na negativní důsledky nesprávného užití muzikoterapeutických praktik v hodinách hudební výchovy, jimiž je přílišná stimulace aktivity, místo uklidnění a relaxace.
- při práci s žáky s mentálním postižením využívat

zejména rytmický pohyb v podobě her s rytmem a her s bicími nástroji, dále střídat receptivní a aktivní muzikoterapii, přičemž pro žáky s lehkým mentálním postižením má nezastupitelné místo aktivní skupinová muzikoterapie.

dramaterapie:

- **Dramaterapie** je terapeuticko-formativní disciplína využívající divadelních a dramatických prostředků k dosažení zmírnění příznaků onemocnění, důsledků psychických poruch i sociálních problémů a k dosažení osobnostně-sociálního růstu a integrace osobnosti.
- U dětí rozvíjí schopnost poslouchat, oční kontakt, uvědomění si vlastního těla v prostoru, mimiku, verbální vyjadřování, pozornost, flexibilitu, schopnost řešit problémy, sociální interakci, a sebedůvěru
- u osob s mentálním postižením vyžaduje systematictější vedení, názorný výklad, zaměření na pohyb, rytmiku, časté opakování a využití aktivit, které jedince s mentálním postižením zajímají (pohádky, programy v televizi). Největší skupinu klientů dramaterapeutických postupů tvoří právě jedinci s mentálním postižením.

ergoterapie:

- **činnostní a pracovní terapie (ergoterapie)** V obou případech se jedná o využití činnosti a práce jako prostředku zlepšení fyzického i psychického zdraví. V činnostní terapii jde o léčbu zaměstnáváním při využití zájmových a každodenních prací (domácí práce, práce na zahradě). Samotný výsledek má pouze

druhořadý význam. V souvislosti s ergoterapií často hovoříme o použití různorodých postupů, směřujících k rozvoji a obnově postižených funkcí. Hlavním úkolem ergoterapie je dosáhnout maximálního stupně samostatnosti v denním životě, podporovat a uchovat si kvalitu života a napomáhat integraci osob se zdravotním postižením do společnosti.

- U osob s lehkou mentální retardací se zaměřuje především na nácvik samostatnosti v sebeobsluze, sociálního chování, modelových situací, samostatného bydlení, komunikace a pracovní rehabilitaci.

psychomotorika:

- *terapie pohybem (psychomotorika)* představuje výchovu pohybem, staví na celistvosti člověka, podporuje všechny smysly, orientuje se na komunikaci i sociální chování.
- Cílem je ovlivnění duševních funkcí prostřednictvím tělesných aktivit
- Jejími prostředky jsou jednoduché herní činnosti, činnosti s náradím a náčiním. Využívá prvků muzikoterapie a relaxace.

animoterapie:

- *animoterapie (zooterapie)* prostředkem terapie je zvíře.
- Nejčastěji se jedná o psa (*canisterapie*) či koně (*hipoterapie*), ale využívá se také terapie za pomoci kočky (*felinoterapie*), hlodavců, ptáků, želv či rybiček.
- Celkový význam působení zvířat na zdraví člověka, spočívá v působení na fyzickou oblast člověka (kondice, uvolnění